

Kīmiskais potenciāls μ un homeostāze

Profesors Ilja Prigožins vielas **A** kīmisko potenciālu μ rāda cik lielu brīvās enerģijas ΔG_A izmaiņu ienes mūs interesējošā sistēmā citu vielu maisījuma viens **1 mols** šīs vielas **A**.

Faktiski cik lielu brīvās enerģijas daudzums piemīt vienam **1 molam** citu vielu maisījumā.

Brīvo enerģiju ΔG°_A satur tīras vielas **A** pašas viens **1 mols**.

Vielas **A** kīmiskais potenciāls μ_A ir viens mols vielas **A** $\Delta n_A = 1$ mol kurš iekļaujas citu vielu maisījumā:

$$\mu_A = \frac{\Delta G_A}{\Delta n_A}; \mu_A = \Delta G^\circ_A + R \cdot T \cdot \ln(X_A), \text{ kur } X_A \text{ ir vielas A bez mērvienību moldaļa } X_A = \frac{n_A}{n_{\text{kopeja}}} \quad (5)$$

Tīras vielas **A** kad $n_A = n_{\text{kopējais}}$ moldaļa ir $X_A = 1$ tad $\ln(1) = 0$ un

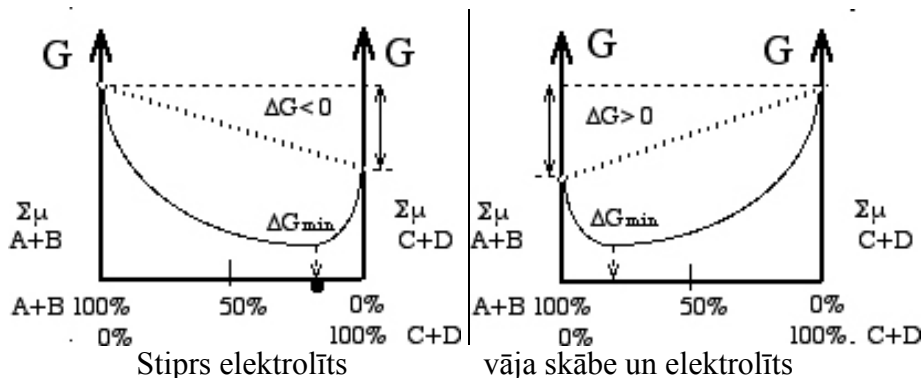
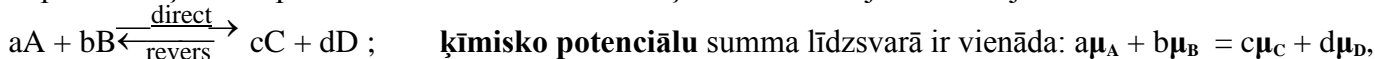
$\mu = \Delta G^\circ_A$ ir **standarta brīvā enerģija** veidojoties vienam **1 molam** tīras vielas **A** no elementiem.

Pretruna jēdzienu konflikts: tīrai vielai ΔG°_A ir lielāka kā maisījuma lielums vienam molam $|\mu_A| < |\Delta G^\circ_A|$. Minimizācija maisījumā I. Prigogine, R. Defey. "Chemical Thermodynamics".1954, Longmans Green & co ©.

Kīmiskais līdzsvars un termodinamisks enerģijas minimums

Tīru reakcijas produktu un izejvielu standarta brīvās enerģijas starpība-izmaiņa ΔG_{Hess} ir procesa virziena kritērijs patvaļīgs virzienā uz tīriem produktiem 100% (negatīvs $\Delta G_{\text{Hess}} < 0$) vai termodinamiski aizliegtā reakcija, jo produkti nerodas 0%, bet izejvielas ir tīras 100% (pozitīvs $\Delta G_{\text{Hess}} > 0$).

Iestājoties līdzsvaram produktu un izejvielu maisījumā kīmisko potenciālu summa izejvielām ir vienāda ar produktu kīmisko potenciālu summu – atbilstoši kīmiskās reakcijas vienādojumam::

Koncentrācijas **X** izejvielām un produktiem līdzsvara maisījumā definē līdzsvara konstante K_{eq} .

Kīmisko potenciālu summa izejvielām $\sum \mu_{\text{izejvielas}}$ un produktiem $\sum \mu_{\text{produkti}}$ līdzsvarā ir vienādas:

$$\sum \mu_{\text{izejvielas}} = \sum \mu_{\text{produkti}};$$

un brīvās enerģijas izmaiņa līdzsvarā ir: $0 = \Delta G = \sum \mu_{\text{produkti}} - \sum \mu_{\text{izejvielas}}$, jo maisījumā ir enerģijas minimums.

Maisījuma enerģijas minimumu ΔG_{eq} aprēķina no kīmisko potenciālu summu vienādības $a\mu_A + b\mu_B = c\mu_C + d\mu_D$; $a \cdot (\Delta G^\circ_A + R \cdot T \cdot \ln(X_A)) + b \cdot (\Delta G^\circ_B + R \cdot T \cdot \ln(X_B)) = c \cdot (\Delta G^\circ_C + R \cdot T \cdot \ln(X_C)) + d \cdot (\Delta G^\circ_D + R \cdot T \cdot \ln(X_D))$.

Pretstatā ne līdzsvara homeostāze ir bioķīmijas reakciju apstākļi:

$$\Delta G_{\text{Homeostāze}} = -\Delta G_{\text{eq}} + R \cdot T \cdot \ln \left(\frac{X_C^c \cdot X_D^d}{X_A^a \cdot X_B^b} \right) \neq 0 \quad (1-4)$$

Sasniedzot līdzsvaru kļūst vienāds ar nulli $\Delta G_{\text{Homeostāze}} = -\Delta G_{\text{eq}} + R \cdot T \cdot \ln \left(\frac{X_C^c \cdot X_D^d}{X_A^a \cdot X_B^b} \right) = 0$ un aprēķina ΔG_{eq}

$$\Delta G_{\text{eq}} = -R \cdot T \cdot \ln \left(\frac{X_C^c \cdot X_D^d}{X_A^a \cdot X_B^b} \right) = -R \cdot T \cdot \ln(K_{\text{eq}}); \quad K_{\text{eq}} = \frac{X_C^c \cdot X_D^d}{X_A^a \cdot X_B^b} \quad (1-3)$$

Summējot vērtības a, b, c, un d ir skaits molekulām A, B, C, un D darbīgo masu likumā **līdzsvara konstantes** izteiksmē (1-3), kur X_A , X_B , X_C , un X_D ir **molu daļas** komponentu koncentrācijas izejvielu un produktu maisījumam **līdzsvara** punktā.

Kad **līdzsvars** ir izjaukts, tad sāk darboties Lešateljē princips, Prigožina atraktora **līdzsvara** sasniegšanas virzienā, **brīvās** enerģijas-izmaiņas minimuma punkta ΔG_{min} virzienā. **Standarta apstākļos** (298.15 K, 25 °C), kad izejvielu un produktu esošās **molu daļas** koncentrācijas kopējā parciālo spiedienu summā kopējā spiedienā $p_{\text{kopējā}} = 101.3$ kilo-Paskālos (kPa), sistēmu virzošie spēki līdzsvara virzienā tiek definēti kā Prigožina atraktors **brīvās**-enerģijas izmaiņas minimuma punkts ΔG_{eq} . Ar šo definīciju **standarta stāvoklis** reakcijai uztur

līdzsvara konstantes vērtību izteiksmē $\frac{X_C^c \cdot X_D^d}{X_A^a \cdot X_B^b} = K_{\text{eq}}$. Vairums bioķīmisko reakciju iesaistēs ūdeņraža joni un

ūdens $X_{H_3O^+}$ kā **pH** un $[H_2O]=55.346 M$ un notiek labi-buferētos ūdens šķīdumos ar Prigožina atraktora vērtību **pH=7.36**. Abas **pH** un ūdens koncentrācija $[H_2O]$ ir bioķīmiskas **konstantes**.

Aprēķinu ērtībām bioķīmijā tā dēļ definē atšķirīgu **standarta stāvokli**, kurā $[H_3O^+]$ koncentrācija ir $10^{-7.36} M$ (**pH = 7.36**) un ūdens koncentrācija ir $[H_2O] = 55.346 M$. Reakcijās ar Mg^{2+} iesaistīšanos (ieskaitot daudz reakcijas kurās **ATF** ir substrāts), tā koncentrācija šķīdumā tiek parasti ņemta būt konstanta **1 mM**, bet Mg^{2+} nav nozīmes kā reagentam līdzsvarā, jo magnija Mg^{2+} jons parasti ir katalizators un tādēļ kā katalizators neietekmē **līdzsvara** konstanti K_{eq} ar tā koncentrāciju kā $X_{Mg^{2+}}$. **Bioķīmisko līdzsvara stāvokļu** fizikālās konstantes apzīmē par **transformētām līdzsvara konstantēm** un pieraksta kā ΔG_{eq} ar indeksu eq (piemēram, $\Delta G_{Mg^{2+}}=0$ un $X_{Mg^{2+}}=1$), lai atšķirtu tās no **standarta apstākļiem** ķīmiku un fiziķu lietojumos. (Piezīme, ka simbols ΔG_{eq} ir izmainīts no simbola ΔG_{Hess} izmantots standarta apstākļu termodinamikā un visvairāk citos grāmatu izdevumos. Šīs izmaiņas rekomendē starptautiskā ķīmijas un bioķīmijas komiteja, noteikti uzsverot, ka **brīvā** enerģijas izmaiņa ΔG_{eq} ir **līdzsvarā** lietojams kritērijs). Ar vienošanos, kurā H_2O, H_3O^+ (Mg^{2+} izņemot katalizatoru) ir izejvielas vai produkti, to koncentrācijas kā konstantes tiek iekļautas jaunajā konstantes vērtībā vienādojumā 1-3, tas ir integrētas, inkorporētas jauno konstanšu izteiksmēs:

$$\Delta G_{eq} \text{ un } K_{oeq} = K_{eq}/[H_2O] \text{ vai } K_{oeq} = K_{eq} * [H_2O].$$

Fizikāla konstante K_{oeq} ir raksturīga reakcijai, Tā pat kā ΔG_o ir konstante. Kā ir noteikts Vispārīgās ķīmijas kursā (līdzsvara un otrais termodinamikas likums), tur ir doti piemēri attiecībām starp K_{oeq} un ΔG_o parāda enerģijas un vielu daudzumu attiecības. **Standard brīvās-enerģijas** ΔG_{Hess} izmaiņa ķīmiska reakcijā ir lielāka pēc absolūtās vērtības matemātiski kā ΔG_{eq} minimizētā līdzsvarā ar konstanti K_{eq} . Ja **līdzsvara** konstante ķīmiskai reakcijai ir $K_{eq} = 1.0$, tad Prigožina atraktora minimizētā enerģija $0 = \Delta G_{eq} = \Delta G_{Hess}$ sakrīt ar **standarta brīvo-enerģijas** izmaiņu šīnī reakcijā. Ja reakcijā K_{eq} ir lielāka par >1.0 un $\Delta G_{Hess} < \Delta G_{eq} < 0$ ir negatīva. Ja K_{eq} ir mazāka par <1.0 , $0 < \Delta G_{eq} < \Delta G_{Hess}$ ir pozitīva. Tā kā Prigožina atraktoram **līdzsvara** punktā ir minimizēta enerģijas izmaiņas absolūtā vērtība kā reakcijas komponentu maisījumam un nevis tīrām vielām.

Standarta brīvā-enerģijas izmaiņa ΔG_{Hess} aprēķināma kā starpība no tīriem 100% **produktiem** atņemot tīras 100% **izejvielas standarta apstākļos** tīrām vielām:

$$\Delta G_{Hess} = \sum \Delta G^{\circ}_{\text{produkti}} - \sum \Delta G^{\circ}_{\text{izejvielas}} \quad (1-3a)$$

Kad $\Delta G_{Hess} < 0$ ir negatīvs, bet līdzsvara punktā ķīmisko potenciālu maisījuma izteiksmes logaritmiskā vērtība parāda mazāku pēc absolūtās vērtības bet tā pat negatīvu vērtību $\Delta G_{Hess} < \Delta G_{eq} < 0$. Visas ķīmiskās reakcijas tiecas pārvērsties virzienā, kas rezultējas **sistēmas brīvās** enerģijas samazinājumā. Pozitīvs $0 < \Delta G_{eq} < \Delta G_{Hess}$ lielums nozīmē, ka reakcijas **produkti** satur vairāk **brīvo** enerģiju nekā **izejvielas** un šāda reakcija tieksies norisināties pārvērtībās pretējā $\leftarrow^{reverse}$ virzienā.

Piemēram, aplūkojot skaitlisko **standarta brīvās-enerģijas** izmaiņu $0 < \Delta G_{eq} < \Delta G_{Hess}$ eksperimentu reakcijai **fosfo-gliko-mutāzes** (**glikozes** trīs burtu simbols ir **Glc**) enzīma katalīzi:

Glc 1-fosfāts²⁻ => **Glc 6-fosfāts**²⁻; $\Delta G_{Hess} = \Delta G^{\circ}_{Glc\_6P} - \Delta G^{\circ}_{Glc\_1P} = -1318,92 - (-1311,89) = -7,03 \text{ kJ/mol}$ eksoerģisks .

Ķīmiskā reakcija sākas ar **18 mM glikozes 1-fosfātu** un beigās **līdzsvara** maisījums saturēs **1 mM glikozes 1-fosfātu** un **17 mM glikozes 6-fosfātu** **25°C** temperatūrā. **Enzīmi** neietekmē reakcijas **līdzsvara** punkta pozīciju; tie saīsina laiku tā sasniegšanai. No šiem datiem varam aprēķināt **līdzsvara** konstanti un **brīvās** enerģijas izmaiņu Prigožina atraktora enerģijas izmaiņas minimumā ΔG_{eq} , jo līdzsvars iestājas pa labi:

$$K_{eq} = [Glc\ 6\text{-fosfāts}]/[Glc\ 1\text{-fosfāts}] = 17\text{ mM}/1\text{ mM} = 17$$

$$\Delta G_{eq} = -R \cdot T \cdot \ln(K_{eq}) = -R \cdot T \cdot \ln(17) = -7.02 \text{ kJ/mol}$$

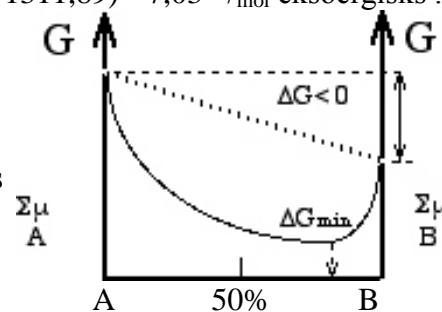
Patvaļīga eksoerģiska reakcija, jo **brīvās-enerģijas** izmaiņa $\Delta G_{eq} < 0$ ir negatīva, kad reakcija sākas ar **Glc 1-fosfātu** un **Glc 6-phosphate**, pārvēršanās no **glikozes 1-fosfāta** par **glikozes 6-fosfātu** tiek virzīta ar brīvās enerģijas zaudēšanu (atbrīvojoties brīvai enerģijai).

Tīru reagentu izmaiņas tabulā 1-1 $\Delta G_{Hess} = -7,03 \text{ kJ/mol}$ lielāka par atraktora minimumu $\Delta G_{eq} = -7.02 \text{ kJ/mol}$.

Pretreakcijā (pārvērsties par **glikozes 1-fosfātu** $\leftarrow^{reverse}$ no **glikozes 6-fosfāta**), $+7.02 \text{ kJ/mol}$ ir tas pats skaitlis bet ar pretēju zīmi. Pretreakcija ir termodinamiski aizliegta $+7.02 \text{ kJ/mol}$. Patieso brīvās-enerģijas izmaiņu ietekmē izejvielu un produktu **Homeostāzes** koncentrācijas maisījumā.

Tabulā 1-1 **standarta brīvās-enerģijas** izmaiņas ΔG_{Hess} dažās dotajās ķīmiskajās reakcijās iegūtas Hesa likuma termodinamiskos aprēķinos. $\Delta G_{Hess} = \Delta H_{Hess} - T \Delta S_{Hess}$ (1-3b)

Piezīme: **hidrolīzes** reakcijas **esteros, amīdos, peptīdos** un **glikozīdos**, kā arī **pārvietošanā** un **atdalīšanā** **brīvās-enerģijas** izmaiņai ΔG_{Hess} , ir relatīvi mazas, lai gan **skābju anhidrīdu hidrolīzes** norisinās ar relatīvi

lielu brīvās-enerģijas ΔG_{Hess} samazināšanās izmaiņu Pilnīga organisko vielu oksidēšanās tādu kā glikoze vai palmitāts par CO_2 un H_2O , kuras šūnās norisinās vairākās enzīmu vadītās kompleksi saistītās reakcijās pakāpeniski, rezultējas ļoti lielos brīvās enerģijas ΔG_{Hess} samazinājumos. Tomēr, brīvās-enerģijas izmaiņa ΔG_{Hess} kā Tabulā 1-1 uzrāda cik daudz brīvās enerģijas samazinās reakcijā standarta apstākļos uz vienu 1 molu tīras vielas. Lai precīzi aprakstītu enerģijas samazināšanos reālu šūnu homeostāzes maisījuma apstākļos ir jāizmanto ķīmisko potenciāla izteiksme 1-4. Izteiksme patiesai homeostāzes brīvās-enerģijas izmaiņas ΔG_{eq} aprēķināšanai līdzsvara pozīcijā kā Prigožina atraktors minimums ir neaizstājama.

$$\Delta G = \Delta G_{\text{eq}} + R \cdot T \cdot \ln(XD^d \cdot XC^c) / (XA^a \cdot XB^b) \neq 0; 0 = \Delta G_{\text{eq}} + R \cdot T \cdot \ln(K_{\text{eq}}) \quad \text{līdzsvarā nulle (1-4)}$$

Te jāatšķir divi 2 lielumi: izjaukta līdzsvara brīvās-enerģijas izmaiņa ΔG un līdzsvara brīvās-enerģijas izmaiņa ΔG_{eq} . Ķīmiskai reakcijai ir līdzsvara punkta pozīcijas brīvās-enerģijas izmaiņa uz vienu 1 molu reaģentu, kurš var būt pozitīvs $\Delta G_{\text{eq}} > 0$, negatīvs $\Delta G_{\text{eq}} < 0$, vai nulle $\Delta G_{\text{eq}} = 0$, atkarībā no līdzsvara K_{eq} konstantes logaritma maisījumā. Līdzsvara punkta pozīcijas brīvās-enerģijas izmaiņas ΔG_{eq} norāda kurā virzienā un cik lielā mērā reakcijai jāveic darbs līdzsvara sasniegšanai pie temperatūras 25°C vai $T_0 = 298.15\text{ K}$, un spiediena $p = 101.3\text{ kPa}$ (1 atm) un līdzsvara maisījuma koncentrācijām K_{eq} . Tā kā ΔG_{eq} ir konstante, kā Prigožina atraktors brīvās enerģijas izmaiņas minimums dotajam līdzsvaram. Aktuālā brīvās-enerģijas izmaiņa ΔG ir funkcija no izejvielu un produktu koncentrācijām X un temperatūras $T = 310.15\text{ K}$ stacionāri dominējot reakcijā cilvēka ķermenī, kura ir novirzīta no līdzsvara punkta pozīcijas. Turklāt ΔG reakcijā, kura virza $\Rightarrow$ patvaļīgā virzienā uz līdzsvara stāvokli, vienmēr ir negatīva $\Delta G < 0$ un minimizējas ΔG_{eq} pēc absolūtās vērtības, jo pretreakcija $\Leftarrow$ ievirza līdzsvara punkta pozīcijā un ir nulle $\Delta G = 0$. Konstantes $(XD^d \cdot XC^c) / (XA^a \cdot XB^b) = K_{\text{eq}}$ vērtība indicē, ka reakcija darbu vairs nevar veikt $W = -\Delta G = 0$ ar nulles vērtību: $aA + bB = cC + dD$ atbilstoši vienādojumam (1-3).

Tabula 1-1. Standarta brīvās-enerģijas izmaiņa tīru vielu hidrolīzei ΔG_{Hess} I=0,20 M (298.15 K) temperatūrā

Hidrolīzes reakcijas (1-3b) brīvās enerģijas izmaiņa ΔG_{eq} līdzsvarā un Hesa aprēķina likumā	ΔG_{Hess}	kJ/mol
$\text{CH}_3\text{COOCCCH}_3 + \text{H}_2\text{O} = 2\text{CH}_3\text{COOH}$; $\Delta G_{\text{Leninger}} = -91,1\text{ kJ/mol}$; $K_{\text{Leninger}} = 49,07$; $\Delta G_{\text{eq}} = -9,65\text{ kJ/mol}$	-19,745	pH<4,5
$\text{CH}_3\text{COOCCCH}_3 + 3\text{H}_2\text{O} = 2\text{CH}_3\text{COO}^- + 2\text{H}_3\text{O}^+$; $K_{\text{eq}} = 3,871 \cdot 10^{-8}$; $\Delta G_{\text{eq}} = 42,31\text{ kJ/mol}$	87,757	pH=7,36
$\text{H}_2\text{PO}_4^- + \text{H}_2\text{O} = \text{HPO}_4^{2-} + \text{H}_3\text{O}^+$; $\Delta G_{\text{Lehninger}} = 64,96\text{ kJ/mol}$; $K_{\text{eq}2} = 1.143 \cdot 10^{-9}$; $\Delta G_{\text{eq}} = 51,04\text{ kJ/mol}$;	70	pK=7,199
$\text{ATP}^{3-} + \text{H}_2\text{O} = \text{ADP}^{2-} + \text{H}_2\text{PO}_4^-$; $\Delta G_{\text{Leninger}} = -30,5\text{ kJ/mol}$; $K_{\text{eq}L} = 3984,946$; $\Delta G_{\text{eq}L} = -20,55\text{ kJ/mol}$;	-32,309	pH<7,199
$\text{ATP}^{4-} + 2\text{H}_2\text{O} = \text{ADP}^{3-} + \text{HPO}_4^{2-} + \text{H}_3\text{O}^+$; $K_b = 3,14367 \cdot 10^{-6}$; $\Delta G_b = 31,409\text{ kJ/mol}$;	71	pH=7,36
$\text{ATP}^{4-} + 2\text{H}_2\text{O} = \text{AMP}^{3-} + 2\text{HPO}_4^{2-} + 2\text{H}_3\text{O}^+$; $\Delta G_{\text{Leninger}} = -64,8\text{ kJ/mol}$;	-	pH=7,36
$\text{ATP}^{4-} + \text{H}_2\text{O} = \text{AMP}^{2-} + \text{H}_2\text{P}_2\text{O}_7^{2-}$; $1761359 = K_{\text{Leni}} = 97454074$; $\Delta G_{\text{Leh}} = -45,6$; $\Delta G_{\text{eq}} = -35,65\text{ kJ/mol}$	-49,727	pH<6,72
$\text{ATP}^{4-} + 2\text{H}_2\text{O} = \text{AMP}^{2-} + \text{HP}_2\text{O}_7^{3-} + \text{H}_3\text{O}^+$; $K_a = K_{\text{eq}}[\text{H}_3\text{O}^+]/[\text{H}_2\text{O}] = 0,00139024$; $\Delta G_a = 16,31\text{ kJ/mol}$	58,83	pH=7,36
$\text{HP}_2\text{O}_7^{3-} + \text{H}_2\text{O} = \text{H}_2\text{PO}_4^- + \text{HPO}_4^{2-}$; $K_{\text{Lehninger}} = 2310,57$; $\Delta G_{\text{eq}L} = -9,251\text{ kJ/mol}$; $\Delta G_{\text{Lehninge}} = -19,2\text{ kJ/mol}$	-48,73	pH<7,199
$\text{HP}_2\text{O}_7^{3-} + 2\text{H}_2\text{O} = 2\text{HPO}_4^{2-} + \text{H}_3\text{O}^+$; $K_a = K_{\text{eq}L}[\text{H}_3\text{O}^+]/[\text{H}_2\text{O}] = 10^{-7,48244849}$; $\Delta G_a = 42,71\text{ kJ/mol}$; $K_{\text{eq}L} = 41,76$	87,48	pH=7,36
$\text{UDPGlc}^{2-} + \text{H}_2\text{O} = \text{UMP}^{1-} + \text{Glc}1\text{P}^{1-}$; $K_{\text{Leninger}} = 10^{7,75333}$; $\Delta G_{\text{Leninger}} = -43$; $\Delta G_{\text{aLeninger}} = -33,05\text{ kJ/mol}$;	-128,64	pH<7,199
Esteri ↓; $\text{UDPGlc}^{2-} + 3\text{H}_2\text{O} = \text{UMP}^{2-} + \text{Glc}1\text{P}^{2-} + 2\text{H}_3\text{O}^+$; $K_{\text{eq}} = 10^{-12,4}$; $\Delta G_{\text{eq}} = 70,868\text{ kJ/mol}$; 424 or	113	pH=7,36
$\text{CH}_3\text{CH}_2\text{-O-OCCH}_3 + \text{H}_2\text{O} = \text{CH}_3\text{CH}_2\text{OH} + \text{HOOCCH}_3$; $K_L = 2715$; $\Delta G_L = -19,6$; $\Delta G_{\text{e}L} = -9,65\text{ kJ/mol}$;	-19,745	pH<4,76
$\text{CH}_3\text{CH}_2\text{OOCCH}_3 + \text{H}_2\text{O} = \text{CH}_3\text{CH}_2\text{OH} + \text{OOCCH}_3$; $K_{\text{e}L} = 49,07$; $K_{\text{ee}} = 10^{-7,41}$; $\Delta G_{\text{e}L} = 42,3\text{ kJ/mol}$;	87,757	pH=7,36
$\text{Glc}6\text{P}^{2-} + \text{H}_2\text{O} = \text{Glc} + \text{HPO}_4^{2-}$; $\Delta G_L = -13,8\text{ kJ/mol}$; $K_{\text{a}L} = K_L/[\text{H}_2\text{O}] = 4,728$; $\Delta G_{\text{a}L} = -3,851\text{ kJ/mol}$	-38,55	I=0,25 M
$\text{Glc} + \text{ATP}^{4-} + \text{H}_2\text{O} = \text{Glc}6\text{P}^{2-} + \text{ADP}^{3-} + \text{H}_3\text{O}^+$; $K_{\text{eq}} = 5,83 \cdot 10^2$; $\Delta G_{\text{eq}} = -R \cdot T \cdot \ln(K_{\text{eq}}) = -15,78\text{ kJ/mol}$	-50,285	pH=7,36
Amīdi un peptīdi $\Delta G_{\text{Leninger}} = -13,8\text{ kJ/mol}$; $K_{\text{Lehmiger}} = 261,62$		
$\text{Gln} + \text{H}_2\text{O} = \text{Glu}^- + \text{NH}_4^+$; $\Delta G_{\text{Lehninger}} = -14,2\text{ kJ/mol}$; $K_{\text{a}L} = K_{\text{Leninger}}/[\text{H}_2\text{O}] = 307,4$;	-48	7,36 ≥ pH
$\text{Glu}^- + \text{NH}_4^+ + \text{ATP}^{4-} + \text{H}_2\text{O} = \text{Gln} + \text{ADP}^{3-} + \text{HPO}_4^{2-} + \text{H}_3\text{O}^+$; $\Delta G_{\text{ab}} = 35,7\text{ kJ/mol}$; $K_{\text{ab}} = 10^{-6,24738937}$;	84,072	pH=7,36
$\text{GlyGly} + \text{H}_2\text{O} = 2\text{Gly}$; $\Delta G_{\text{Leninger}} = -9,2$; $K_{\text{eq}L} = 40,906/55,3457 = 0,739099423$; $\Delta G_{\text{eq}L} = -9,2$	-57,3	pH=7,36
Glikozīdi; $\Delta G_{\text{eq}L} = -R \cdot T \cdot \ln(K_{\text{eq}L}) = -8,3144 \cdot 298,15 \cdot \ln(0,7392655) = 0,7489\text{ kJ/mol}$;	I=? M	-
Maltoze + $\text{H}_2\text{O} = 2\text{glikoze}$; $K_{\text{eq}} = K_{\text{Leninger}} = 519,4$; $\Delta G_{\text{Leninger}} = -15,5\text{ kJ/mol}$;	-155	pH=7,36
Laktoze + $\text{H}_2\text{O} = \text{Glc} + \text{Gal}$; $K_{\text{eq}} = 610,35 = K_{\text{Lehninger}}$; $\Delta G_{\text{Leninger}} = -15,9\text{ kJ/mol}$;	-20,334	pH=7,36
Pārgrupēšanās (transferāzes)		
$\text{Glc}1\text{P}^{2-} = \text{Glc}6\text{P}^{2-}$; $K_{\text{eq}} = [\text{Glc}6\text{P}]/[\text{Glc}1\text{P}] = 17$; $\Delta G_{\text{eq}} = -RT \ln(K_{\text{eq}}) = -7,02\text{ kJ/mol}$; BioThermodyn06	-7,041	I=0,25 M
$\text{Fruc}6\text{P}^{2-} = \text{Glc}6\text{P}^{2-}$; $K_{\text{Leninger}} = 1,98531 = 10^{0,29783}$; $\Delta G_{\text{Leninger}} = -1,7\text{ kJ/mol}$	-3,173	pH=7,36
Ūdens H_2O izdalīšana		I=0,25M
Malāts $\Rightarrow$ Fumarāts + H_2O ; $\Delta G_{\text{Leninge}} = \Delta G_{\text{eq}} = 3,1\text{ kJ/mol}$; $K_{\text{eq}} = K_{\text{Leninger}} = 0,28635$	3,6165	pH=7,36
Oksidēšana ar molekulāro skābekli O_2 ; Glikoze + $6\text{O}_2 = 6\text{CO}_2 + 6\text{H}_2\text{O}$; $\Delta G_{\text{Leninger}} = -2840\text{ kJ/mol}$;	-	-
$\text{C}_6\text{H}_{12}\text{O}_6 + 6\text{O}_{2\text{aqua}} + 6\text{H}_2\text{O} = 6\text{HCO}_3^- + 6\text{H}_3\text{O}^+ = 6\text{CO}_{2\text{aqua}} + 12\text{H}_2\text{O}$; $K_{\text{Lehninger}} = 10^{497,55}$;	-2921,5	aqua
Palmitīn skābe + $23\text{O}_{2\text{aqua}} = 16\text{CO}_{2\text{aqua}} + 16\text{H}_2\text{O}$; $\Delta G_{\text{Leninger}} = -9770\text{ kJ/mol}$; $K_{\text{Lehninger}} = 10^{1711,6428}$;		
$\text{C}_{16}\text{H}_{32}\text{O}_2 + 16\text{H}_2\text{O} + 23\text{O}_{2\text{aqua}} = 16\text{HCO}_3^- + 16\text{H}_3\text{O}^+ = 16\text{CO}_{2\text{aqua}} + 32\text{H}_2\text{O} = 16\text{CO}_{2\text{gas}} \uparrow + 32\text{H}_2\text{O}$	-12020	aqua

$\Delta G_{\text{Homeostāze}}$ un ΔG_{eq} saistīti vienādojumā (1-4), kurā lielumi ir aktuāli dominējoši eksperimentālos novērojumos. Koncentrāciju X attiecība vienādojuma izteiksmē attēlo **darbīgo masu** likumu. Tā piemēram, uzrakstot vispārīgā veidā ķīmisko reakciju $aA + bB = cC + dD$, kura darbojas **standarta apstākļos** temperatūra $T_0 = 298.15 \text{ K}$ ($25 \text{ }^\circ\text{C}$) un spiediens (**101.3 kPa**), bet vienkārši ierakstot līdzsvara koncentrācijas X_A , X_B , X_C , un X_D izteiksmē 1-4; lielumus R , T_0 , un aprēķina ΔG_{eq} . Patiesās koncentrācijas X_A , X_B , X_C , un X_D vienādojumā 1-4 ar negatīvu $\Delta G_{\text{ne}_\text{līdzsvara}} < 0$ mainīsies, lai sasniegtu nulli $\Delta G_{\text{ne}_\text{līdzsvara}} = 0$, tā kā tiešajā reakcijā X_A un X_B koncentrācijas samazināsies un produktu koncentrācijas X_C , X_D palielināsies.

Piezīme: sasniedzot reakcijas **līdzsvaru**, nav virzošo **spēku**, kas reakciju turpinātu un $\Delta G_{\text{ne}_\text{līdzsvara}}$ ir nulle vienādojumā 1-4, lai aprēķinātu $\Delta G_{\text{eq}} = -R \cdot T \cdot \ln(K_{\text{eq}})$, jo $0 = \Delta G_{\text{eq}} + R \cdot T \cdot \ln(K_{\text{eq}})$ vienādojums saista **līdzsvara brīvās-enerģijas** izmaiņu ar **līdzsvara** konstanti K_{eq} kā pierakstīts augstāk (1-4).

Bioloģiskās vidēs parasti ir kāda noteikta ūdeņraža jonu $[\text{H}_3\text{O}^+]$ koncentrācija aprēķināma kā logaritmiska eksponente $\text{pH} = -\log([\text{H}_3\text{O}^+])$: asins plazma un citosols $\text{pH} = 7.36$; mitochondrijas matrica $\text{pH} = 7.36$; mitochondrijas starp membrānu telpa $\text{pH} = 5.0$; siekalas $\text{pH} = 6.8$; kunģa sula $\text{pH} = 1.2$ (pirms ēšanas). No **līdzsvara** maisījuma konstantes K_{eq} izcelto izteiksmi $R \cdot T \cdot \ln(X_{\text{H}_3\text{O}^+}^n)$ caur matemātisku logaritma sadalīšanu attiecībā (1-4) var koriģēt **līdzsvara brīvās-enerģijas** ΔG_{eq} lielumu uz **apstākļiem** ar pH vidi $[\text{H}_3\text{O}^+] = 10^{-\text{pH}} \text{ M}$ šķīdumā, kur n ir ūdeņraža jonu H_3O^+ molu skaits iekļauts reakcijas **līdzsvara** maisījumā atbilstoši dotajam reakcijas vienādojumam. Pieskaitīšana vai atņemšana no **līdzsvara brīvās-enerģijas** ΔG_{eq} lieluma rezultējas $\Delta G_{\text{eqH}_3\text{O}} = \Delta G_{\text{eq}} \pm R \cdot T \cdot \ln(X_{\text{H}_3\text{O}^+}^n)$ pH **apstākļu brīvai-enerģijas** izmaiņai dotajā vides pH vērtībai ($-R \cdot T \cdot \ln(X_{\text{H}_3\text{O}^+}^n)$ piederība **izejvielai** un $+R \cdot T \cdot \ln(X_{\text{H}_3\text{O}^+}^n)$ produktiem).

Reakcijas patvaļīguma kritērijs ir lielums līdzsvaram ΔG_{eq} . Līdzsvars ar pozitīvu $\Delta G_{\text{eq}} > 0$ var reaģēt tiešajā reakcijā ar $\Delta G_{\text{Homeostāze}} < 0$. Tas ir iespējams ja formula $R \cdot T \cdot \ln([\text{produkti}]/[\text{izejvielas}])$ vienādojumā 1-4 ir negatīva (-) un ar lielāku absolūto vērtību $>$ kā ΔG_{eq} . Piemēram, **produktu** momentāna aizvākšana reakcijā saglabā attiecību stipri zem < 1 , šādā formulā $R \cdot T \cdot \ln([\text{produkti}]/[\text{izejvielas}])$ vērtība ir liela negatīva (-) vērtība. Piemēram, KATALĀZE nelabvēlīgo sukcināta pārvēršanu fumarātā dzēšot no produktiem peroksīdu $\text{H}_2\text{O}_{2\text{aqua}}$ pārvēršot labvēlīgā 100% iznākumā producējot fumarātu.

ΔG_{eq} un $\Delta G_{\text{Homeostāze}}$ ir aprēķināmi **brīvās** enerģijas maksimālie daudzumi uz vienu **1 molu** vielas teorētiski. Tas enerģijas daudzums, ko var realizēt vienīgi perfektu 100% ierīces lietderību, kura spēj satvert vai ievākt to. Īstenībā šādas ierīces nav iespējamās, jo kad **brīvās** enerģijas $\Delta G_{\text{Homeostāze}}$ daļa pazūd **saistītajā** enerģijā $T \cdot \Delta S$ un entropijā ΔS jebkura procesa laikā, darba apjoms $W \leq -\Delta G$ paveicams ar reakciju konstantā temperatūrā un spiedienā vienmēr ir mazāks nekā teorētiskais daudzums $\Delta G_{\text{ne}_\text{līdzsvara}}$.

Svarīgi uzsvērt dažām termodinamiski patvaļīgām reakcijām, kurās $\Delta G_{\text{eq}} < 0$ ir liels un negatīvs, nepiemīt saprātīgi mērāms ātrums. Piemēram, koksnes **sadegšanā** par $\text{CO}_{2\text{aqua}}$ un H_2O ir termodinamiski ļoti patvaļīgas, bet koksne gadiem saglabā stabilitāti, jo aktivācijas enerģija E_a (skatīt Reakcijas ātrums (Velocity) un Kinētika) **sadegšanas** reakcijai ir lielāka, kā enerģija E_a pieejama rūmes temperatūrā. Ja nepieciešamā aktivācijas enerģija E_a ir iegūta (ar lielu gaismas daudzumu, piemēram), degšana sāksies, pārvēršot koksni daudz stabilākos produktos $\text{CO}_{2\text{aqua}}$, H_2O un atbrīvo enerģiju ka **siltumu** $-\Delta H$ un gaismu $\sim hv$. **Siltums** $-\Delta H$ izdalīts šīnī **eksotermiskajā** reakcijā pievada aktivācijas enerģiju E_a turpat **sadedzināmajiem** kaimiņu reģioniem malkā; process ir pašaktivējošs.

Visu **enzīmu** reaktivitāte pazemina aktivācijas enerģiju E_a un palielina reakcijas ātruma (velocity) konstanti apmēram miljons reizes 10^6 . **Hesa likums** dzīvās šūnās parāda, ka **brīvās** enerģijas-izmaiņa ΔG reakcijā nav atkarīga no **ceļa** pa kuru reakcija notiek, bet ir atkarīga vienīgi no izejvielām un produktiem. **Enzīmi** nevar izmainīt līdzsvaru pozīcijas un konstantes K_{eq} ; bet ievērojami palielina ātruma konstanti reakcijās.

Brīvās-enerģijas izmaiņa ΔG ir aditīva - summējama

Divu **2** virknes ķīmisko reakciju gadījumā $A \Leftrightarrow B$ un $B \Leftrightarrow C$, katrai reakcijai piemīt sava **līdzsvara** konstante K_{eq1} , K_{eq2} , kā arī katrai ir raksturīga **līdzsvara brīvās-enerģijas** izmaiņa, ΔG_{eq1} un ΔG_{eq2} . Tā kā divas reakcijas ir virknē, **B** saīsinoties dod kopējo reakciju $A \Leftrightarrow C$, kurai ir sava **līdzsvara** konstante $K_{\text{eq}_\text{kopējā}}$ un tā tad sava **līdzsvara brīvās-enerģijas** izmaiņa, $\Delta G_{\text{kopējā}}$. Lielumi ΔG_{eq} virknes ķīmiskajās reakcijās ir aditīvi. Summārai reakcijai $A \Leftrightarrow C$ brīvās enerģijas izmaiņa $\Delta G_{\text{eq}_\text{kopējā}} = \Delta G_{\text{eq1}} + \Delta G_{\text{eq2}}$ ir algebriska summa no atsevišķu **līdzsvaru brīvo-enerģiju** izmaiņām ΔG_{eq1} , ΔG_{eq2} , un kopējā **līdzsvara** konstante

$K_{\text{eq}_\text{kopējā}} = K_{\text{eq1}} \cdot K_{\text{eq2}}$ ir reizinājums no atsevišķu **līdzsvaru** konstantēm K_{eq1} , K_{eq2} katrai no divām **2** atsevišķām virknes reakcijām.

Bioķīmijas termodinamika izskaidro kā nelabvēlīga (**endoerģiska**) reakcija tiek virzīta tiešās reakcijas => virzienā sakabinot to ar **eksoerģisku** reakciju kompleksā virknē caur **kopēju intermediātu. Glc 6-fosfāta** veidošanās atraktora starpnieka koncentrācija **pH=7.36** veic reakciju **a2** endoerģiski:

a Glikoze+HPO₄²⁻=>glikoze 6-fosfāts²⁻ +H₂O; $\Delta G_{\text{aeq}}=3,851 \text{ kJ/mol}$; $\Delta G_{\text{aLehninger}}=13,8 \text{ kJ/mol}$

ATP⁴⁻ uz ADP³⁻hidrolīze šūnās producē **HPO₄²⁻+H₃O⁺** endoerģiski $\Delta G_{\text{beq}}=31,41 \text{ kJ/mol}$ ar ūdeņraža jonu koncentrāciju **[H₃O⁺]=10^{-7.36} M** asinīs **pH=7.36** eksoerģiski **b**:

b ATP⁴⁻+2 H₂O=>ADP³⁻+HPO₄²⁻+H₃O⁺; $\Delta G_{\text{beq}}=31,41 \text{ kJ/mol}$ (**pH = 7.36**) $\Delta G_{\text{bLehninger}}=-30,5 \text{ kJ/mol}$ (1-5)

Homeostāzē vienojošas ir bioķīmiskās konstantes **H₃O⁺** un **H₂O** koncentrācijām un atraktoram **pH=7,36**.

$K_{\text{bLehninger}}=\exp(-\Delta G_{\text{bLehninger}}/R/T)=\exp(30,5/8,3144/298,15)=220500$;

$$K_{\text{bLehninger}}=K_{\text{aeq}} \cdot \frac{[\text{H}_2\text{O}]^2}{[\text{H}_3\text{O}^+]}=220500,2= \frac{[\text{HPO}_4^{2-}] \cdot [\text{ADP}^{3-}]}{[\text{ATP}^{4-}]}$$

$\Delta G_{\text{bLehninger}}=-R \cdot T \cdot \ln(K_{\text{bLehninger}})=-8,3144 \cdot 298,15 \cdot \ln(220500,2)=-30,5 \text{ kJ/mol}$;

a Glikoze + HPO₄²⁻ => glikozes 6-fosfāts²⁻ + H₂O; $\Delta G_{\text{aLehninger}}=13,8 \text{ kJ/mol}$;

b ATP⁴⁻+2 H₂O=>ADP³⁻+HPO₄²⁻ + H₃O⁺; $\Delta G_{\text{bLehninger}}=-30,5 \text{ kJ/mol}$;

Kopā: **Glikoze+ATP⁴⁻=>glikozes 6-fosfāts²⁻+ADP³⁻ +H₃O⁺**; $\Delta G_{\text{eqkopējā}}=13,8 + -30,5 \text{ kJ/mol}=16,8 \text{ kJ/mol}$;

Reakcija ir **eksoerģiska**. Tādā veidā enerģija **ATP⁴⁻** izlietota sintēzes virzīšanai. **glikozes 6-fosfātā**, pat veidojoties no **glikozes** un **fosfāta** atraktora **pH=7,36** ietekmē **eksoerģiski a. Glikozes 6-fosfāts** veidojas **fosfāta pārnesē** no **ATP⁴⁻** abos pārvērtību **ceļos** reakcijās (**a**) un (**b**). Abi ceļi dod summā rezultātu atbilstoši Hesa likuma aprēķinu kārtībai produkti mīnus izejvielas..

Līdzsvara ΔG_{eq} ir veids kā aprēķināt konstanti **K_{a1eq}** reakcijā. Reakcijai (**a**) standarta temperatūrā **T=298.15 K** un cilvēka ķermeņa temperatūrā **T=310.15 K**, nelabvēlīgi:

$$K_{\text{a298}}= \frac{[\text{Glc6P}^{2-}] \cdot [\text{H}_2\text{O}]}{[\text{Glc}] \cdot [\text{HPO}_4^{2-}]} = \text{EXP}(-13,8/8,3144/298,15)=0,00382$$
; $K_{\text{a310}}=0,004741$

Piezīme: koncentrācija **[H₂O]=55.343 M** ir konstante iekļauta tās vērtībā. Lai aprēķinātu **standarta līdzsvara** tabulās doto konstanti ir jādala, bet šūnu temperatūrā **T = 310.15 K** ar **[H₂O] = 55.1398 M**.

Līdzsvara konstantes **K_b ATP⁴⁻ hidrolīzei** ir atraktora **pH=7,36** labvēlīga ietekme:

$$K_{\text{b298}}= \frac{[\text{HPO}_4^{2-}] \cdot [\text{ADP}^{3-}] \cdot [\text{H}_3\text{O}^+]}{[\text{H}_2\text{O}]^2 \cdot [\text{ATP}^{4-}]} = 2747,96$$
 vai $K_{\text{b310}}= 1713,12$; labvēlīgs

Līdzsvara konstante divām sajūgtām reakcijām **T=298.15K** un cilvēka ķermeņa temperatūrā **T=310.15K** ir

$$K_{\text{eq298}}= \frac{[\text{Glc6P}^{2-}] \cdot [\text{H}_2\text{O}]}{[\text{Glc}] \cdot [\text{HPO}_4^{2-}]} \cdot \frac{[\text{HPO}_4^{2-}] \cdot [\text{ADP}^{3-}] \cdot [\text{H}_3\text{O}^+]}{[\text{H}_2\text{O}]^2 \cdot [\text{ATP}^{4-}]} = \frac{[\text{Glc6P}^{2-}] \cdot [\text{ADP}^{3-}] \cdot [\text{H}_3\text{O}^+]}{[\text{Glc}] \cdot [\text{H}_2\text{O}] \cdot [\text{ATP}^{4-}]} = 581,2, 447,84 = K_{\text{eq310}}$$

Līdzsvara ΔG_{eq} lielums ir aditīvs divām **2** reakcijām summējas trešajā **3.** Konstante **K_{eq}** reakcijai kā summa no divām **2** reakcijām ir reizinājums no to individuāliem **K_a•K_b** lielumiem, sasniedzot lielāko labvēlību ar vides atraktora vērtību **pH=7,36**, producējot **K_{eq298}=581,2**, **K_{eq310}=447,84** cilvēka ķermeņa temperatūrā **T=310.15K (37°C)** atbilstoši. **Līdzsvara** konstantes ir komutatīvas sajūgtajās (tandēmās) reakcijās kā **ATP⁴⁻ hidrolīzē** ar glikozes 6-fosfāta⁻ sintēzi. Sajūgtajās (tandēmajās) reakcijās **kopēja starpnieka** izmantošana ir dzīvo šūnu stratēģija vielmainā: **fotosintēze**, poli kondensācijas reakcijās (olbaltumvielas, nukleīnskābes, polisaharīdi, muskuļu kontrakcijas). Šī stratēģija strādā ja izejvielas **ATP⁴⁻** pieejamība turpinās. Bioķīmijā studē šo svarīgo šūnu **vielmainas ceļu** **ATP⁴⁻** producēšanā.

Līdzsvara brīvās enerģija $\Delta G_{eq} \text{ ATP}^4$ hidrolīzē ir $31,41 \text{ kJ/mol}$. Šūnā koncentrācija C: $[\text{H}_2\text{PO}_4^-] + [\text{HPO}_4^{2-}]$, ATP^4 , ADP^3 , tomēr, ir parasti nevienāda, bet daudz zemāka kā **1 M** (skat Tabulā 1-2). Tur klāt, šūnās **pH** tiecas uz atraktoru pH 7.36. Tā kā aktuālā brīvā enerģija ATP^4 hidrolīzē $\Delta G_{\text{Homeostāze}}$ organismu apstākļos (1-5) atšķiras no līdzsvara brīvās enerģijas izmaiņas. Aprēķina, piemēram, cilvēka eritrocītā koncentrācijas C: ATP^4 , ADP^3 , $[\text{H}_2\text{PO}_4^-] + [\text{HPO}_4^{2-}]$ ir **2.25, 0.25, 1.65 mM**, atbilstoši. Zinot vērtības atraktoram **pH = 7.36** un temperatūru **T 310.15 K (37 °C)**, standarta pH un temperatūru T aktuālā brīvā enerģija $\Delta G_{\text{Homeostāze}} \text{ ATP}^4$

hidrolīzē eritrocītos ir izteiksmēs:
$$\frac{[\text{creatine}^-] [\text{ATP}^4] \cdot [\text{H}_2\text{O}]}{[\text{Pcreatine}^{2-}] \cdot [\text{ADP}^3] [\text{H}_3\text{O}^+]}$$

$$K_{\text{H}_2\text{PO}_4} = \frac{[\text{HPO}_4^{2-}]_{\text{aqua}} \cdot [\text{H}_3\text{O}^+]}{[\text{H}_2\text{PO}_4^-]_{\text{aqua}} \cdot [\text{H}_2\text{O}]}; 1.65 \text{ mM} = [\text{H}_2\text{PO}_4^-] + [\text{HPO}_4^{2-}]; [\text{H}_2\text{PO}_4^-] = \frac{[\text{HPO}_4^{2-}]_{\text{aqua}} \cdot [\text{H}_3\text{O}^+]}{1,144 \cdot 10^{-9} \cdot [\text{H}_2\text{O}]};$$

$$[\text{HPO}_4^{2-}] + [\text{HPO}_4^{2-}] \frac{[\text{H}_3\text{O}^+]}{1,144 \cdot 10^{-9} \cdot [\text{H}_2\text{O}]} = 1.65 \cdot 10^{-3} \text{ M} = [\text{HPO}_4^{2-}] \cdot \left(1 + \frac{[\text{H}_3\text{O}^+]}{1,144 \cdot 10^{-9} \cdot [\text{H}_2\text{O}]}\right);$$

$$[\text{HPO}_4^{2-}] = \frac{1.65/1000}{\left(1 + \frac{[\text{H}_3\text{O}^+]}{K_{\text{H}_2\text{PO}_4} \cdot [\text{H}_2\text{O}]}\right)} = 9.8 \cdot 10^{-4}; \Delta G_{eq} + R \cdot T \cdot \ln \left(\frac{1.65/1000 \cdot [\text{ADP}^3] \cdot [\text{H}_3\text{O}^+]}{\left(1 + \frac{[\text{H}_3\text{O}^+]}{K_{\text{H}_2\text{PO}_4} \cdot [\text{H}_2\text{O}]}\right) \cdot [\text{ATP}^4] \cdot [\text{H}_2\text{O}]^2} \right) = \Delta G$$

Ievietojot dotos lielumus iegūst zem logaritma izteiksmes vērtību: $9.192 \cdot 10^{-29}$; $10^{-28,04}$ un homeostāzes enerģija

$$\Delta G_{\text{Homeostāze}} = 31,41 \text{ kJ/mol} + (8.3144 \text{ J/mol/K} \cdot 310.15 \text{ K}) \cdot \ln \frac{2.50 \cdot 10^{-4} \cdot 1.65 \cdot 10^{-3} \cdot 10^{-7.36}}{2.25 \cdot 10^{-3} \cdot 55.1398^2} = -55,16 \text{ kJ/mol}$$

pie **T = 273.15 + 37 = 310,15 K**; homeostāzē $2,6322 \cdot 10^{-15} = K_{\text{eritrocitos}}$ un līdzsvarā $3,1437 \cdot 10^{-6} = K_{eq}$.

Tā kā brīvās enerģijas izmaiņa pieprasa ATP^4 sintezēt no ADP^3 un $\text{HPO}_4^{2-} + \text{H}_2\text{PO}_4^-$ eritrocītā pastāvošos apstākļos tas būtu akumulēts $+55,16 \text{ kJ/mol}$ vienā molā ATP^4

Tabula 1-2. Adenīna Nukleotīds, fosfāts un fosfo-kreatīns koncentrācijas šūnās*

Koncentrācija C (mM) vai -pH ATP^4 31,41 kJ/mol PCr 64,46 kJ/mol ; 67,05 kJ/mol

298,15 K; 310,15 K

	ATP^4	ADP^3	AMP^2	HPO_4^{2-}	PCr	pH	$\Delta G_{\text{Homeostāze}}$	$\Delta G_{\text{Homeostāze}}$	$\Delta G_{\text{Homeostāze}}$
Rat hepatocyte	3.38	1.32	0.29	4.80	0.0	7.36	-49,17	-112,025	-114,615
Rat myocyte mitochondria	8.05	0.93	0.04	8.05	28.0	7.36	-50,97	-124,955	-127,545
Rat myocyte	8.05	0.93	0.04	8.05	28.0	7.36	-50,97	-120,14	-122,73
Rat neuron	2.59	0.73	0.06	2.72	4.7	7.36	-51,47	-119,37	-121,96
Human erythrocyte	2.25	0.25	0.02	1.65	0.0	7.36	-55,16	-118,02	-120,61
E. coli cell	7.90	1.04	0.82	7.90	0.0	7.36	-50,69	-116,29	-118,88

Eritrocītos koncentrācijas C ir dotas citosolā (cilvēka eritrocītos nav kodola un mitohondrijas). Citu veidu šūnās dati uzdoti caurmēra šūnas saturam, lai gan citosolā un mitohondrijās ir ļoti atšķirīgas ADP^4 koncentrācijas C. PCr ir fosfo kreatīns, aplūkots šinīs studijās.

Šie lielumi atspoguļo kopējās koncentrācijas; brīvo ADP^4 patiesie lielumi var būt daudz mazāki (kā minēts).

Tā kā ATP^{4-} , ADP^{3-} un $[\text{HPO}_4^{2-} + \text{H}_2\text{PO}_4^-]$ koncentrācijas **C** atšķiras vien veida šūnās no citām (Tabula 1-2), tad ΔG ATF hidrolīzē līdzīgā veidā atšķiras no citām šūnām. Tur klāt, ik katrā dotajā šūnā ΔG var mainīties no brīža uz brīdi, atkarībā no **metaboliskajiem apstākļiem** šūnā un kā tie ietekmē koncentrācijas **C**: ATP^{4-} , ADP^{3-} , $[\text{HPO}_4^{2-} + \text{H}_2\text{PO}_4^-]$ un H_3O^+ (**pH**). Aprēķinot aktuālo **brīvās enerģijas** izmaiņu ΔG ik katrā dotajā metaboliskajā reakcijas norisē šūnā, iepriekš jāzina koncentrācijas **C** visām izejvielām un produktiem reakcijā un citi faktori (tādi kā **pH**, temperatūra **T** un koncentrācija **C Mg²⁺**), kuri var ietekmēt ΔG_{Hess} un tādējādi aprēķināt **brīvās enerģijas** izmaiņu ΔG .

Tālākā komplicētākā izklāstā kopējās koncentrācijas **C**: ATP^{4-} , ADP^{3-} , $\text{HPO}_4^{2-} + \text{H}_2\text{PO}_4^-$ un H_3O^+ var būt saturiski augstākas, nekā brīvās koncentrācijas **C**, kuras ir termodinamiski nozīmīgi lielumi. Atšķirības ir dēļ **ciešas** ATP^{4-} , ADP^{3-} un $\text{HPO}_4^{2-} + \text{H}_2\text{PO}_4^-$ **saistīšanās** pie šūnu olbaltumvielām. Piemēram, **brīva** ADP^{3-} koncentrācija **C** atbrīvotos muskuļos ir mainīga sasniedzot robežas no **10** līdz **370 μM**. Lietojot lielumu **250 μM** sasniegts aprēķinos iepriekš $\Delta G_{\text{Homeostāze}} = -55,16 \text{ kJ/mol}$. Īstais lielums ΔG iespējams mazāk instruktīvs, nekā vispārināti var izdarīt par aktuālo **brīvās enerģijas** izmaiņu: dzīvajā. Enerģija homeostāzē atbrīvota ATP^{4-} **hidrolīzē** ir eksoergiskāka, nekā līdzsvara brīvā enerģijas izmaiņa vai Hessa likumā

$$\Delta G_{\text{eq}} = 31,41 \text{ kJ/mol} \text{ or } \Delta G_{\text{Hess}} = 71,704 \text{ kJ/mol}.$$

Piezīme: Lehningera bioķīmiskie apstākļi ūdens koncentrācija $[\text{H}_2\text{O}] = 55.346 \text{ M}$ un Prigožina atraktora vērtība **pH=7.36**. $[\text{H}_3\text{O}^+]$ koncentrācija $10^{-7.36} \text{ M}$ kā konstantes nosaka **homeostāzes stāvokli** dzīvajā organismā.